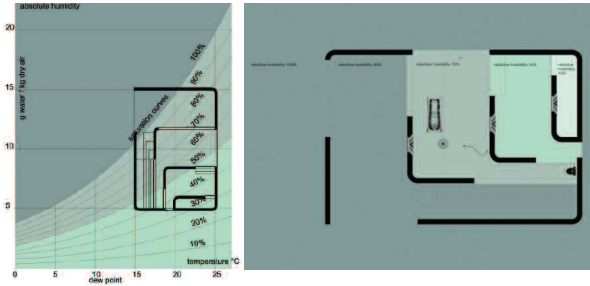

Görünmeyen Peyzaj

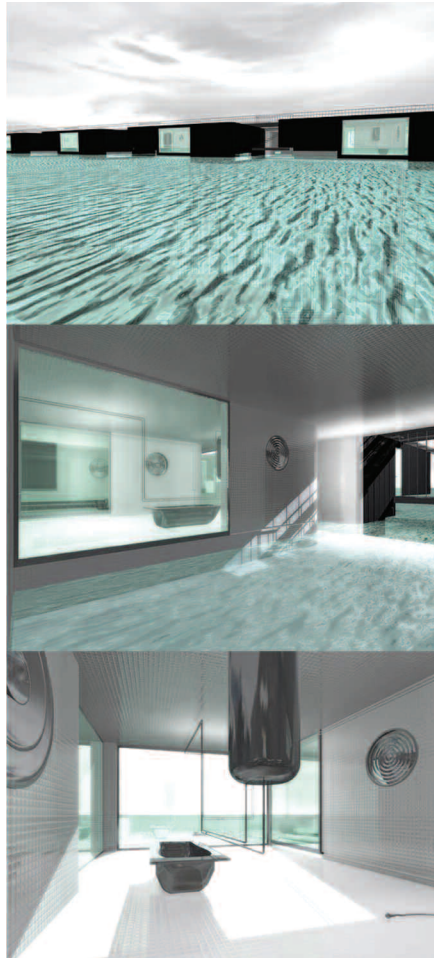
KÜRESEL ISINMA GERÇEĞİ KARŞISINDA TEMEL MESELEMİZ OLAN ENERJİNİN MİMARİDEKİ ETKİN KULLANIMI; GÜNEŞ PANELLERİ, EKİLİ ÇATILAR, İZOLASYONLU GIYDIRMELERİN ÖTESİNDE YENİ BİR YAŞAM TARZI, YENİ BİR DİZAYN ŞEKLİ İLE SAĞLANABİLİR

Tuba Çakıroğlu ÇEVİRİ Şebnem Gökçen Dünder

ÜSTTE Mollier Evleri Projesi görel (bağıl) nem dağılımı

ALTTA Mollier Evleri Projesi

Şubemiz tarafından düzenlenen Mimarlık Haftası Etkinlikleri, geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yıl da panel, söyleşiler, atölye çalışmaları ve gezilerin yer aldığı bir program çerçevesinde 13-19 Ekim 2008 tarihleri arasında gerçekleşti. Mimarlığın kendi eylem alanı içerisinde ve/veya başka disiplinlerle olan kesişim noktalarından konular/konuklar ile “kentle karşılaşma-lar” ana teması çerçevesinde gerçekleştirilen etkinliklerden biri de enerjinin etkin kullanımının önemini anlaşılmaya başladığı günümüzde kendi mimarlığını görünmeyen bir takım öğeler yardımıyla elde eden Philippe Rahm’ın söyleşiydi. “Thermodynamic Landscapes” başlıklı sunumunda Rahm, kendi mimarlığını duvar, kolon, çatı gibi görünen öğeler yerine, hava akımı, sıcaklık, nem, ışık gibi görünmeyen atmosfer koşullarının kontrol altına alınması ve bu şekilde mimarinin ana hedefi olan konfor koşullarının iklimin yönetilmesi ile sağlanması bağlamında aktardı.

1990’ların başından itibaren ışık, hava, nem gibi görünmeyen parametreler üzerinde çalışmalarını sürdüren Rahm, küresel ısınma gerçeği karşısında daha az sera gazı etkisinin önemine değinmekte, çözümün yalnızca teknik açıdan yaklaşarak sağlanamayacağını vurgulamakta, yeni bir yaşam tarzı, yeni bir dizayn şekli yaratılması gerekliliğini savunmaktadır. Küresel ısınmanın yalnızca iklim algımızı değil, mimarlığa bakış biçimimizi değiştirmesi gerekliliğini savunan Rahm, önceleri doğal kabul ettiğimiz iklimin yapılan müdahalelerle artık

doğal olmadığını ve bu gerçekliği kabul ederek başka bir mimarlık kurgusu elde edilmesi gerektiğine inanmakta. Mimarlığın kendi yapay küresel çevresi içerisinde yeni bir doğa oluşturması, bunun yanı sıra işlevsellik ve rasyonellikten kaçarak, mimarlığın bizzat coğrafya ve meteoroloji alanlarına dönüşmesi zorunluluğuna inanan Rahm, sıcaklık, nem ve ışık anlamındaki farklılıkların dikkate alındığı bir çevre-olarak-kent’i ve atmosfer-olarak-yapıyı yaratmak için mekan ile beden arasındaki biyolojik, fizyolojik ve ekolojik bağları birbirleriyle ilişkilendirmemiz gerekliliğini de savunmakta. Küresel ısınma gerçeği karşısında temel meselemiz olan bu konuda güneş panelleri, ekili çatılar, izolasyonlu giydirmeler gibi kısıtlı ve fikir yoksunu yaklaşımlar yerine önceden belirlenmiş bir form ve işleve sahip olmayan, ama mevsimsel veya hatta gün içindeki hava koşullarına sürekli olarak uyum sağlayacak kadar esnek bir mimarlığı savunan Rahm, mimaride çeşitli girdilerle (beton, çelik) yaratılan değişime benzer bir değişimin günümüzde de yaşanabileceğine inanmaktadır.

Rahm söyleşisinde sıcaklığın, hava akımının, görel (bağıl) nemin tasarımın ana girdilerini oluşturduğu ve görünmez bir peyzaj elde edildiği çeşitli projelerini de izleyenlerle paylaştı. Bu projelerden göl üzerinde yer alan ve görel (bağıl) nemin en önemli tasarım verisi olarak mekanların biçimlendirilmesine yansıdığı Mollier Evleri projesi, Rahm’ın mimarlığa bakışını daha iyi aktarmakta yardımcı olacaktır.

Mollier Evleri*

Konut tasarımı olarak iklim

Philippe Rahm Mimarlık

Tatil Konutları, Vassivière, Limousin, Fransa, 2005

Müşteri: SYMIVA (Syndicat mixte interdépartemental et régional de Vassivière)

Mimar: Philippe Rahm Mimarlık, (Mimarlar: Philippe Rahm, Jérôme Jacqmin, Proje Ortakları: Cyrille Berger, Alexandra Cammas, Irene D'Agostino)

Mollier projesi, sürdürülebilir gelişmeye uyumlu yaşam için iklimatik mekanlar yaratmak amacıyla boşluk ile mimari biçimlendirme arasındaki süreci ters yüz etmektedir.

Ana kurgu mekanın görünmeyen parametreleri üzerindedir.

- Mollier Konutları: Görelî (bağıl) nem Aşağıda aktarılan parametre konutun özgün biçimini oluşturmaktadır:

- Nem düzeyinin kurudan nemliye doğru derecelendirilmesi Mollier konutlarının plan şemasının oluşturulmasını sağlamaktadır.

Bu projede, görünmeyen parametrelerin kullanımı bir mekansal kurgu olarak konut tipolojisini hiç beklenmeyen bir biçimde yeniler. Bu strateji konutun (özel / kamusal ya da gündüz / gece gibi) olağan koşullara bağlı ya da fonksiyonel tipolojisini değiştirir. İklim değişiklikleri nemli iklimden kuru iklim doğru giden bir skalada yeni tipolojiler yaratırken, kullanıcı da göçebe nitelik kazanarak konutunun nem ya da sıcaklık düzeyi ile ilişkili duyarlılığı paralelinde hareket eder.

İçerisinde yaşanılabilir iklimler. Limousin bölgesinde yer alan Vassivière'deki tatil konutları projemiz, kullanım ile formun ters yüz edildiği bir sürecin ürünüdür. Bu projenin çıkış noktasını sürdürülebilir gelişme ile bağlantılı olarak gündeme gelen yapım tekniği sorunları oluşturmaktadır. Burada, bir sembolizme ya da kullanım biçimine göre bu tekniklerin önceden belirlenmiş bir mimari projeye adapte edilmesi değil, tam tersine kendilerinin mimari bir form yaratması söz konusu edilmektedir. Havadaki nem derecesi, konut içerisindeki nem ayarlamaları ve sıcaklık yoğunluğuna bağlı olarak havanın mekansal dağılımı gibi sorunlar, fiziksel ve duyuşal nitelikleri gereği, yapının plan ve kesit

anlamındaki düzeninin nasıl olacağını belirlemektedir. Yaşama alanlarına ait yeni tipolojilerin, hiç beklenmeyecek şekilde, gece ve gündüz, mahrem ve kamusal gibi bölünmeleri de bünyesinde barındıran modern konut planlamasına temellenmediği, buna karşılık yapım tekniklerinin duyuşal ve fizyolojik sonuçlarından kaynak aldığı ortadadır. İçerisinde yaşanılabilir iklimler böylelikle yaratılır.

Mollier konutları projesi görünmeyen, ancak iç mekan ile nem durumu arasında yaşamsal zorunluluk içeren bir bağlantıyı ortaya çıkarmakta ve onu nitelendirmektedir. Yapı fiziğini mimari bir soruya dönüştürmeyi ve bu soruyu yapının nihai formunu oluşturan neden haline getirmeyi amaçlamaktadır. Yapıda yaşayanlar ile mekan arasındaki yeni duyuşal ve fizyolojik ilişkiler, doğrudan yapının teknik donanım anlamındaki sınırlayıcıları olarak kurgulanır. İçerisinde bulunduğu konumun maddesel niteliği ve nem koşulları kaynaklı olarak Limousin'deki Vassivière'de göl peyzajı ile yapı arasında çok daha sıkı bağlar kurulmaktadır. İç mekanda bulunan bir kişi su buharı üretmekte, bu üretim düzensiz olmasına karşın her odaya tahsis edilen temel kullanım biçimi buna göre şekillenmektedir. Havada su buharının bulunması esas itibarıyla doğal olarak solunum ve sıcak su kullanımı kaynaklı olup, buğulaşma riskine yol açmakta, bu ise yapıya zarar vermektedir. Bugün, iç mekanda bulunan su buharı fazlasına yönelik tek çözüm yaygın olarak teknik havalandırma sistemlerinin kullanılması ise de, bu projede önerilen, mekanın su buharı ile ilişkilendirilerek biçimlendirilmesi ve böylelikle o mekanda yaşayanlar, yani kişilerin bedensel varlıkları ile mekan arasında fiziksel ve kimyasal özelliklere göre derin ve karmaşık bir ilişki oluşturulmasıdır. Sonuç olarak, mimarimiz görelî (bağıl) nem durumundaki varyasyonlara göre, bir başka deyişle, en kurudan en nemli düzeye, %20'den %100'lük düzeydeki görelî (bağıl) nem durumuna göre tasarlanmış, yaşama alanları yine aynı ilkeye göre biçimlendirilmiştir. Su buharı aracılığıyla mimari de mekanın nemli ve değişken atmosferi

içerisindeki kullanıcı bedenleri üzerinde gerçek anlamda fiziksel bir immersiyon (daldırma) özelliği kazanarak biçim alır. Projemiz mekan içerisindeki nemlilik düzeylerini katmanlara ayırmaktadır. Bir kişi (yatak odasında) uyuduğu sırada saatte 40 gram su buharı oluştururken, uyanık ve aktif olduğunda (salonda) bu değer saatte 150 gram'a çıkar. Banyo kullanımı 20 dakikada 800 gram'a kadar su buharı üretebilir; mutfakta ise bu değer saatte 1500 gram'a çıkar. Tıpkı Rusların birbirlerinin içine geçen Matruşka bebekleri gibi, yaşama alanları da konut içerisindeki havanın tazelenme yönüne göre en kurudan en nemli mekana, en tazelik hissi vereninden en bozuk olana göre yatak odasından banyoya doğru sıralanarak tasarlanmıştır. Ancak projemiz mekanın belirli aktivitelerle fonksiyonel olarak programlanmasına karşı durmaktadır. Bunun yerine projede az ya da çok kuru alanlar veya az ya da çok nemli mekanlar yaratılarak, o mekanların içlerinin serbestçe doldurulmasına ve hava koşullarına ve mevsimlere uyumlu hale getirilmesine olanak tanınmış olur.

Konut planı, bir mekanın ayrılmış olduğu varsayılan bir dizi fonksiyon alabildiği ve içerisinde bu fonksiyonların programlanmış yeni karşılıklarının yaratıldığı Mollier diyagramının mekansal bir temsilidir. Görelî (bağıl) nem düzeyi olarak %0 ile %30 RH (Relative Humidity) seviyesinde bulunan en kuru havaya sahip mekan bir kurutma odası ya da sauna olabilir. Sonraki mekan, %30 ila %60 RH nem seviyesine sahip bir yatak odası, çalışma odası ya da salon olabilir. Üçüncü mekan, %60 ila %90 RH seviyesinde biraz daha nemli havasıyla, bir banyo, salon ya da mutfak olarak kullanılabilir. Son mekan ise, %90 ila %100 RH seviyeleri ile en nemli alan olmasıyla bir salon ya da yüzme havuzuna tahsis edilebilir. Ancak burada, odaların hiçbiri spesifik olarak tek bir fonksiyona ayrılmış değildir. Arzu edilen nem düzeyine göre serbestçe seçilecek kullanıma uyumlu hale getirilebileceklerdir. ■

Tuba Çakıroğlu, Mimar

* www.philipperahm.com adresinden elde edilen proje bilgileri Yrd. Doç. Dr. Şebnem Gökçen Dündar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.